

Samen In de Naam van Jezus

Een veilige geloofsgemeenschap voor iedereen

Bijdragen themadag Missie Nederland in samenwerking met Verscheurd.nl
(ondersteund door de LCC Plus Projecten)

Zaterdag 2 december 2017

Observant, Amersfoort

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord door Martin de Jong</i>	3
Reflectie door ds. Willem Smouter (dagvoorzitter)	4
Bijbel & homoseksualiteit: een oefening in hermeneutiek	6
Reflectie door Robert-Jan Nijland (deelnemer panel)	9
Veiligheid door dialoog & ontmoeting	11
Reflectie door ds. A. Prosman (workshopleider)	13
Bijbelse gegevens: "Het Gaat Niet Over Ons"	15
Reflectie door Derk Harlaar en Rianne Vermeulen (workshopleiders)	18
Narratieven: welke verhalen vertellen wij elkaar?	20
Personalia	23
Organisaties	25

Voorwoord

Is er voldoende veiligheid en acceptatie voor homo-seksuele, biseksuele en transgender mannen en vrouwen (LHBT+) in kerken en christelijke organisaties? Met die vraag zijn we de afgelopen tijd op pad gegaan en hebben we bijeenkomsten gehouden voor vertegenwoordigers van de kerken uit de kleine gereformeerde oecumene, de reformatorische kerken en de evangelische kerken en hun organisaties. Het sluitstuk van deze rondgang vormde een themadag, of slotconferentie, georganiseerd op zaterdag 2 december 2017 in Amersfoort. Het beeld dat naar voren komt, is dat er weliswaar (eindelijk) ruimte is voor gesprek, maar dat een goed kader, dat veiligheid biedt, nog ver weg is.

Het was voor mij persoonlijk een mooi proces, in alle openheid te kunnen praten over waar het nu knelt binnen kerken en organisaties. Ik ben blij dat er een grote bereidheid was om samen te werken. Ook de ondersteuning door de LCC Plus Projecten was in het hele traject onmisbaar. De grootste winst is wat mij betreft dat het inmiddels hoe dan ook mogelijk is om in orthodoxe kring over dit moeilijke onderwerp te spreken. Er was nauwelijks sprake van oordeel en er was een goede bereidheid ook met betrokken LHBT+-personen zelf in gesprek te gaan. De slotconferentie was in die zin ook een unieke gebeurtenis.

Wij zijn op de goede weg, maar we zijn er nog lang niet. Er ontbreken nog goede randvoorwaarden voor het bieden van veiligheid van LHBT+-personen in klein-gereformeerde, reformatorische en evangelicale kring. Als vervolgstap dient er gesprek op gang te komen met de deelnemende kerken en organisaties om te zien hoe dit zou kunnen verbeteren en welke concrete stappen er genomen moeten worden. Laten we ook daar de tijd voor nemen, maar wel haast maken om dit te realiseren.

Deze bundel, met bijdragen en reflecties van de slotconferentie, dient daarvoor als eerste aanzet. Verschillende bijdragen van diverse workshopleiders worden afgewisseld met reflecties van aanwezigen en betrokkenen. Mijn wens is dat deze bundel vertegenwoordigers van kerken en organisaties, maar ook allen die met dit onderwerp aan de slag willen, verder zal helpen in het creëren van een veilige omgeving voor LHBT+-personen in kerkelijk Nederland.

Martin de Jong,
lid voorbereidingsgroep

(voorheen werkzaam bij Missie Nederland
en nu werkzaam als stadsdeelpastor in Amsterdam-West

Reflectie

Ik vergeet nooit hoe ik vele jaren geleden als jong predikant de taak had (of meende dat ik die taak had) om een gelovige jonge man uit de gemeente die ging samenwonen met een andere gelovige jongeman, te vertellen dat dit in onze gemeente niet aanvaardbaar was. Ik vond het toen al vreselijk en heb later mijn excuses kunnen maken toen ik hen ergens anders in de kerk aantrof, samen zingend uit het Liedboek.

Maar het heeft me nooit losgelaten en vormde mede mijn motivatie om waar gevraagd mee te werken aan activiteiten voor christelijke homo's. Op 2 december 2017 was ik dagvoorzitter op een themadag met kerkelijke voorgangers en christelijke homo's. Onmiskenbaar blijft mij het meeste bij wat de laatsten zelf vertelden over hun ervaringen met kerk en geloof. Maar ook noteerde ik de eerlijk gedeelde verlegenheid van een bepaalde kerk die zeer hartelijk uitstraalt dat iedereen welkom is en die ook metterdaad een warme plek voor homo's biedt. Totdat gaandeweg blijkt dat deze mensen niet gedoopt kunnen worden en geen taken kunnen vervullen in de gemeente.

Je kon merken dat de verantwoordelijken hier zelf ook mee in de maag zaten. Maar voor wie zelf in deze fuik van overigens echt gemeente hartelijkheid gezwommen zijn, is het natuurlijk veel erger. Ik heb pas in eigen omgeving gehoord van twee getrouwde dames die via de Alpacacursus tot geloof waren gekomen en geen idee hadden dat ze na een paar blije maanden tegen een muur zouden lopen.

Ik vond het mooi aan de themadag dat dit soort problemen eerlijk konden worden besproken en dat er toch ruimte was en bleef voor verschillende en dus ook conflicterende visies op homoseksualiteit. Dat roept natuurlijk wel de vraag op wat je dan nog gezamenlijk kunt bespreken en misschien ook uitspreken.

Tijdens een pauze heb ik geprobeerd de stand op te nemen. Ik kwam tot het volgende:

1. We willen allemaal werken aan een veilige ruimte voor homo's in onze kerk of organisatie.
2. We erkennen dat we er zelf verschillend over denken en dat christelijke homo's ook uiteenlopende keuzes maken.
3. We beseffen dat alle bezinning moet beginnen met luisteren naar onze leden die homo zijn en met de erkenning dat zij volwaardig deel zijn van Christus' lichaam.
4. In onze bezinning proberen we bovenal dichtbij God, dichtbij mensen en verbonden met onze gemeenschap te blijven.
5. Een veilige ruimte is...

En daar eindigen mijn aantekeningen. Misschien dat de pauze voorbij was. Maar volgens mij eindigt het ook met de lastigste vraag die huiswerk voor een volgende bezinning zou kunnen zijn. Wanneer is de kerk of de christelijke organisatie een veilige plek? Kan dat alleen wanneer je in alle functies de allerruimste verscheidenheid aan relaties toestaat? Hoe zien tussenwegen

er uit, bijvoorbeeld als je leden met een hetero-relatie alleen accepteert wanneer ze getrouwd zijn en met een homo-relatie alleen wanneer ze ongetrouwd zijn? Moet je bij wijze van spreken bij de ingang van je kerk melden wat de regels zijn of is de pastorale afweging zo persoonlijk dat die niet in regels te vatten is?

Met dat ik het opschrijf realiseer ik me dat de kerk eigenlijk altijd al getobd heeft met vragen rondom huwelijk en seksualiteit – al verschuift de vorm ervan steeds door de tijden heen. Maar dat lijkt me geen reden om de vragen te negeren; veeleer om ze gelovig en bescheiden te bespreken. “Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben. Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde” (1 Korintiërs 13: 12v).

ds. Willem Smouter
(dagvoorzitter)

Bijbel & Homoseksualiteit: een oefening in hermeneutiek

Situatieschets

Samenlevingen zijn veranderlijke grootheden en christenen veranderen aantoonbaar met hun samenleving mee. Een eeuw of drie, vier geleden bevoeren de VOC en WIC de wereldzeeën en mede dankzij de slavenhandel vergaarden wij Nederlanders onze rijkdommen. De gezinnen konden groot zijn en om de kinderschaar in toom te houden maakten onze gereformeerde vaders duchtig gebruik van een stok of rietje. Meisjes konden al wel lager onderwijs krijgen (zo de ouders dat wilden betalen), maar een vervolgstudie was voor hen taboe. Leerplicht en kiesrecht bestonden nog niet. Homo's ook niet. Wel mensen die zich schuldig maakten aan de zonde van Sodom. Daarop stond officieel de doodstraf.

Mede onder invloed van de Verlichting vonden vervolgens meerdere emancipatieprocessen plaats en de opvattingen en mores in de westerse wereld, Nederland inclusief, veranderden ingrijpend. Dat geldt ook voor de visie op 'sodomie'. Homoseksualiteit is voor ons geen sodomie meer. Iedere christen, zo blijkt, ook degene die op grond van de Bijbel meent dat homoseksuele relaties zondig zijn, ondergaat de kracht van de cultuur. 'We gunnen jullie zo'n relatie wel!', wordt benadrukt. En: 'We schamen ons ervoor dat op 'sodomie' de doodstraf stond!' En: 'Van ons mag je wel zo zijn, alleen niet zo doen.' In al deze uitspraken spelen onze cultuur en de ervaring die we daarin met homo's hebben opgedaan een doorslaggevende rol, meer dan de rechtstreekse invloed van de Bijbel.

Deze situatie plaats ons voor een aantal ingrijpende hermeneutische vragen.

Hermeneutische vragen

1. 'Wat is Bijbels?' Als cultuur en ervaring aantoonbaar en onontkoombaar van invloed zijn op hoe wij denken en doen, wat is dan nog Bijbels? Waarin vinden we dan nog houvast? De cultuur en de menselijke ervaring zijn dat zeker niet, twijfelachtig als ze in zichzelf zijn. En daarom, wat mag met goed recht Bijbels heten?
2. Wat valt er op basis van de Bijbel te zeggen over de wijze waarop Gods volk in de cultuur staat? En wat kunnen we daarvan leren voor de manier waarop wij ons als volgelingen van Christus bewegen in onze cultuur?
3. Wat valt er te zeggen over de wijze waarop de menselijke ervaring en kennis in de Bijbel zelf verwerkt worden bij het maken van (morele) keuzes en wat valt daarvan te leren voor de wijze waarop wij die verwerken bij het nemen van beslissingen van morele aard?

Wat mij betreft zou er al heel veel gewonnen zijn als we als christenen over homoseksualiteit en homoseksuele relaties nadenken vanuit de breedte en diepte van deze vragen. Te vaak nog wordt over homoseksualiteit 'op zich' gesproken, zonder dat in samenhang te brengen met hoe we verder in onze cultuur staan en daaraan in Bijbels licht mogen deelnemen. Te vaak nog wordt gemeend dat er tussen de uitkomst van een zorgvuldig doorlopen exegetisch traject en het woord 'Bijbels' een isgelijktken gezet kan worden. Te vaak nog wordt door christenen wantrouwend aangekeken tegen het inbrengen van levenservaring vanuit de vrees dat we daarmee het objectieve woord van God tekort zouden doen.

Wijshheidsmodel

In mijn boek *Van Sjabbolet naar Sjalom* oriënteer ik me op het fenomeen 'wijsheid', waarvan heel de Bijbel doortrokken is. Het model dat ik bepleit voor het vinden van onze weg voor de grote en complexe vragen waarvoor we staan, zou je een aan de Bijbel zelf ontleend 'wijshheidsmodel' kunnen noemen. Dat betekent niet dat de dimensies van Gods schepping en Gods Koninkrijk buiten beeld blijven. Ook ik lees in Genesis 1 en 2 hoe het oorspronkelijk door God bedoeld is, het beeld van een wereld die werkelijk gaaf is. En ook ik wil niet anders dan Jezus volgen op de weg naar zijn rijk. Maar gaat het om de drie bovengenoemde vragen, dan kunnen die naar mijn mening alleen beantwoord worden, als je te rade gaat bij de wijsheid in de Bijbel.

1. Houvast: de HERE zelf, zijn karakter

In die wijsheid vinden we allereerst het houvast waarnaar we zoeken. Dat houvast wordt gevonden in de HERE zelf, zijn karakter. Hij is rechtvaardig. Genadig. Heilig. Barmhartig. Geduldig. Zachtmoedig. Dat spreekt uit al zijn daden en al zijn woorden die in de Bijbel geopenbaard zijn. Boven alles uit zijn openbaring in Jezus Christus. En het begin van de wijsheid: *Bijbels* is dat je een heilig ontzag hebt voor deze God en als mens niets anders en liever wilt dan zijn karakter weerspiegelen in deze wereld.

2. Context- en situatiegevoeligheid

Een ander kenmerk van de wijsheid is haar situatie- en contextgevoeligheid. Ook daarin weerspiegelt de wijsheid het karakter van God, die zich in zijn omgang met mensen voortdurend afstemt op de situatie waar de mens zit en de cultuur waarin hij leeft. Daarom moet je uiterst voorzichtig zijn om Bijbelse voorschriften, die niet zelden nauw verweven zijn met een totaal andere tijd en cultuur, direct toe te passen in onze tijd en cultuur.

Ontwikkelingen in de cultuur hebben hun eigen logica en die moet eerst gekend en recht gedaan worden, willen we in en tegenover onze cultuur een profetische of beleerende positie innemen. Dat vraagt gebed, een gebed dat onze liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, zodat we kunnen onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u op de dag van Christus zuiver en onberispelijk zijn, vol van de vruchten van de gerechtigheid, die u dankt aan Jezus Christus, tot lof en eer van God. (Fil. 1:9-10)

3. Over kennis en ervaring

Een derde kenmerk van de wijsheid is, dat daarin de menselijke rede, kennis en ervaring volop worden ingeschakeld bij het maken van – ook morele – keuzes in het leven. Ook wordt daarin de eigen menselijke verantwoordelijkheid volop gehonoreerd – zolang die maar open bloeit uit de vreze des HEREN.

Wat is Bijbels?

Bijbels is, dat je leeft uit de volheid van Gods openbaring, aan de voet van het kruis en in de vrijheid van de Geest. En dat je in de eigen cultuur je van God gegeven verantwoordelijkheid en bevoegdheid gebruikt om, samen met alle heiligen in biddende afhankelijkheid van Gods Woord keuzes te maken die het karakter van God weerspiegelen en wel met behulp van alles wat hart, verstand en ervaring aan wijsheid te bieden hebben.

Dit zijn enkele algemene noties, die van grote betekenis zijn voor hoe we omgaan met de Bijbel en die toepassen. Naar mijn mening zijn ze ook van het grootste belang voor hoe wij omgaan met homoseksuelen en de Bijbelse voorschriften die betrekking op seks tussen leden van hetzelfde geslacht.

ds. Jan Mudde

Reflectie

Tijdens de themadag van Missie Nederland en Verscheurd.nl werd wederom duidelijk hoe graag kerken in Nederland een veilige geloofsgemeenschap willen zijn voor iedereen, maar ook hoe onze uitleg van de Bijbel soms in de weg staat om dat doel te bereiken. Vooral rondom het spreken (en ethische keuzes maken) over LHBT+-personen lijkt dit een spagaat te zijn. Het verlangen dat iedereen veilig, welkom en zichzelf kan zijn, komt tegenover het geloofsinzicht te staan dat God seksualiteit alleen binnen het huwelijk tussen een man en vrouw heeft bedoeld. Men zoekt een weg om zowel Bijbelinterpretatie als inclusiviteit en veiligheid recht te doen. Dit roept voor velen een spanningsveld op, waarvan ik mij afvraag of dat überhaupt wel recht doet aan een van beide aspecten en verlangens.

De vraag is in hoeverre Jezus ons daadwerkelijk oproept om beleid te maken over seksualiteit. Er worden zoveel zaken besproken in de Bijbel waar we geen beleid op hebben of maken. Denk bijvoorbeeld aan rechtvaardigheid, omgaan met geld, je naaste liefhebben, offers brengen, voor de natuur zorgen en echte gelijkheid tussen mensen. Mogelijk is daar wel een visie over, maar wat vraagt een geloofsgemeenschap van de individuele gelovigen met betrekking tot deze thema's? Dat roept voor een kerkgemeenschap hele andere vragen op dan we tot nu toe lijken te stellen.

Wat doen we nu daadwerkelijk voor ons naasten? Wie zijn onze naasten? Zijn dat ook de mensen ver weg die voor bijna geen geld onze welvaart in het Westen in stand houden? Hoeveel bloed zit er namelijk aan onze telefoons, techniek, kleding en voedsel? Hoe gaan we om met onze wereld? Hoe groen zijn we als kerk? Wie heeft onze koffiebonen geplukt en hoeveel geld hebben zij daarvoor gekregen? Wat doe we met de dak- en thuislozen die we tegenkomen? Of zij die eenzaam zijn? Of zij die moeilijk in de kerk liggen? Cijferen wij onszelf weg om het leven van een ander beter te maken? Mag dat ons echt iets kosten? Zelfs ons leven? Dat is namelijk waartoe Jezus ons oproep en wat Hij ons leerde.

Geven we seksualiteit in ons geloofsleven dan niet een veel te grote rol? En wat voor impact heeft de energie die we steken in de vragen rondom seksualiteit nou echt op de wereld? Hoe wordt de wereld echt meer als het koninkrijk dat God bedoeld had? Welke vragen verdienen onze aandacht? De echte vraag die we ons moeten stellen is: wat betekent het om christen te zijn? Of misschien nog belangrijker: Wat betekent het om gemeente van Christus te zijn? Betekent het dat wij als kerk moeten zeggen wie wel en niet met andere mensen seksualiteit mag beleven, en wanneer dat wel of niet mag plaatsvinden (tijdens het huwelijk)? Is dit nu echt waarvoor Jezus naar de aarde is gekomen?!

Het staat kerken vrij om beleid te vormen en hekken te plaatsen waarvan zij zeggen wat wel en niet mag. Maar ook daarin wordt de plank vaak mis geslagen. De getrouwde, hetero (veelal blanke mensen) maken een beleid voor andere mensen. Er wordt gesproken over, zonder echte wederkerigheid. Want als we echt wederkerig zouden spreken moet iedereen die praat over homoseksualiteit ook durven spreken over heteroseksualiteit. Hoe is dat dan bedoeld? En is wat we daarover geloven in overeenstemming met hoe God het bedoeld heeft? Hoe vaak

hebben mensen seks, wat is hun voorkeur, en waarom mag wat zij doen allemaal wel, of wordt dat niet of minder bekritiseerd? Pas als die vragen open besproken kunnen worden en mensen daarin kwetsbaar durven zijn, mag volgens mij het gesprek gaan over die ander, diegene die het anders doet dan jij. Wederkerig spreken betekent dus ook dat jouw seksualiteit besproken mag worden. *Dat ik als homo jou mag vragen naar jouw heteroseks, en daarvan bijvoorbeeld mag aangeven dat ik het vies vind wat jij doet.*

Als er dan uiteindelijk wel gekozen wordt om bepaalde zaken af te keuren, zoals een homoseksuele relatie, dan komen er direct andere vragen bij. Welke rol heeft de kerk? Is zij alleen een 'hekkenszetter' die zegt wat leden wel en niet horen te doen? Of moeten zij wanneer zij zulke uitspraken doen daar ook verantwoordelijkheid voor nemen? Is degene die zegt dat homoseksualiteit niet mag in staat om de LHBT+-persoon van eenzaamheid te behouden, er echt, levenslang te zijn voor een ander en voor die persoon te zorgen? Dat is veel meer dan alleen een vriendschap hebben, dat is echt gezin durven zijn met die persoon. Ethisch komt die verantwoordelijkheid bij elke theologische uitspraak die gedaan wordt. Dus als er beleid wordt gemaakt, hoort dat meer te gaan over de rol van de kerkgemeente om personen heen dan om te zeggen wat individuele personen wel of niet mogen doen!

In een gevoelige zaak als dit, waar veel vragen, ethische gevolgen en verschillende theologische visies per individu bestaan, zeg ik altijd: wees heel voorzichtig. Als een kerkenraad moeite heeft om tot een gezamenlijk standpunt te komen, neem dan geen standpunten in die mensen ineens allemaal moeten aanhangen. Maar organiseer veel gesprekken met elkaar, waardoor verschillende visies aanbod mogen en kunnen komen. Dan kan men elkaar gaan begrijpen en ontdekken dat er niet één juiste manier is. Maar dat God ruimte laat om te zoeken! Dat mogen we ervaren als roeping; om als gemeente, samen te zoeken, te worstelen en te ontdekken. Zo leren we van elkaar dat God groter blijkt te zijn dan het beeld dat wij afzonderlijk van Hem hebben. En kunnen we samen de kloof dichten tussen veiligheid en afzonderlijke interpretaties.

Robert Jan Nijland (deelnemer panel)

Veiligheid door Dialoog & Ontmoeting

Als schrijver van het boek *De veilige kerk* waarin ik inga op de acceptatie van seksuele diversiteit binnen christelijke geloofsgemeenschappen, is het thema van de themadag mij uit het hart gegrepen. Het is bijzonder (want verre van vanzelfsprekendheid) dat er gelegenheden zijn om met mensen vanuit allerlei achtergronden het hart te delen als het gaat over geloof en homoseksualiteit.

We moeten erkennen dat de discussie rondom homoseksualiteit in de gemeente van Christus gepolariseerd is. Door deze polarisatie verlopen gesprekken over het thema uiterst moeizaam. Dit is vaak het geval als er sprake is van botsende perspectieven, maar misschien wel in het bijzonder als het gaat over de vraag hoe we binnen geloofsgemeenschappen om dienen te gaan met homobroeders en -zusters (met en zonder relatie).

De grote winst van de themadag was de mogelijkheid met elkaar in dialoog te gaan. Iedere deelnemer kon zijn medemens in de ogen kijken, ook als het qua overtuigingen schuurde. Bij de koffie, aan de etenstafels, in de workshops en tijdens de plenaire besprekingen was er bij eenieder de intentie om verbinding te zoeken. De bereidwilligheid om verbinding met de ander te zoeken is een belangrijke en noodzakelijke stap om te komen tot een zinvol en opbouwend gesprek. Tijdens de workshops die ik samen met ds. Jaap Ophoff mocht leiden (thema: 'Wat maakt een geloofsgemeenschap veilig?'), kwam dit op een heel mooie manier tot uiting in de gesprekken, overwegingen en gebeden.

Reflecterend op de themadag trek ik zeven conclusies, die in mijn ogen onmisbaar zijn voor een goed gesprek over geloof en homoseksualiteit:

1. De kerk dient veilig te zijn voor *iedereen*. Dit geldt voor zowel degenen die voor het celibaat kiezen als voor degenen die trouw in een liefdevolle relatie willen leven. Het in onbegrip afwijzen van een keuze voor onthouding zorgt voor een onveilige situatie, evenals het in onbegrip afwijzen van een keuze voor een relatie van liefde en trouw met iemand van hetzelfde geslacht.
2. Het is van belang om bij het spreken over het thema homoseksualiteit nooit de *mens* achter dat thema uit het oog te verliezen. Zonder niet-heteroseksueel ge-aarden zou het *thema* homoseksualiteit niet eens bestaan. Het is onzorgvuldig over bepaalde mensen te schrijven en te spreken, zonder met hen zelf gesproken te hebben. Zie hier het belang van dialoog en ontmoeting. Geen mens, hetero- of homoseksueel, mag ooit worden beschouwd als een probleem dat 'gemanaged' moet worden.
3. Geloofsgemeenschappen kunnen oprecht en intensief worstelen met de vraag hoe om te gaan met homoseksualiteit binnen hun gelederen. Die worsteling mag er zijn. Het is nodig ruimte te geven aan eventuele bezwaren die leven. Daarom is het van belang oog te hebben voor de soms als moeizaam ervaren processen waar gemeenten in zitten. Het verschil zal worden gemaakt als gemeenteleden en kerkleiders niet-heteroseksuelen in de ogen kijken en naar hun verhaal luisteren. In zo'n context ontstaat wederzijds respect voor elkaars vragen en zoektocht.

4. Het is nodig oog te hebben voor het *persoonlijke* geweten van individuen. We mogen er op vertrouwen dat God met onze medegelovigen Zijn unieke weg gaat en dat zij onder leiding van de heilige Geest hun pad vervolgen. Daarmee vertrouwen wij onze broeders en zusters toe aan de zorg van God.
5. Het is heilzaam opnieuw het begrip '*onvoorwaardelijk*' te doordenken. Als gemeente van Christus zijn we geroepen betrokkenheid en liefde te tonen, ondanks... [vul maar in].
6. Ook is het heilzaam om opnieuw bepaalde bezwaren tegen homoseksualiteit tegen het licht te houden en te toetsen op hun houdbaarheid. Ds. Jan Mudde, schrijver van het boek *Van Sjibbolet naar Sjalom*, deed dit in zijn lezing op een constructieve manier.
7. Gelovigen zijn geroepen *in de bres* te staan voor veiligheid. Zij steken hun nek uit voor de ander en streven ernaar dat hun *gemeenschap* een veilige haven van geborgenheid en compassie is.

Zijn hiermee alle vragen en bezwaren van een antwoord voorzien? Zeker niet. Maar dat was ook niet het primaire doel van de themadag. Het primaire doel was de ander te ontmoeten. Van daaruit wordt de rest geboren. Ik denk dat de organisatoren van de themadag mogen terugkijken op een geslaagde verwerkelijking van hun verlangen: de ander te zien in het licht van Gods liefde, ook als het hier en daar schuurt.

John Lapré
www.johnlapretravels.wordpress.com

Reflectie

Homoseksuele relaties?

Het gesprek over homoseksualiteit wordt al jarenlang gevoerd. Het is niet iets van de laatste tijd. In de grote protestantse kerken wordt al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw hierover nagedacht en gediscussieerd. In de voormalige Gereformeerde Kerken (nu Protestantse Kerk in Nederland) verscheen al in 1972 het rapport *Over mensen die homofiel zijn*. In 1979 kwam de voormalige Nederlandse Hervormde Kerk (nu Protestantse Kerk in Nederland) met de pastorale handreiking *Het pastoraat aan homofielen*. Toch is na veertig jaar de discussie niet ten einde. Dat heeft een oorzaak. De oorzaak van de steeds doorgaande discussie is dat de Bijbel zich duidelijk uitspreekt tegen de homoseksuele praxis. Om tot die conclusie te komen hoeven we niet alleen te kijken naar de zeven teksten die hierover expliciet spreken. Het volgt ook uit wat Oude en Nieuwe Testament zeggen over het huwelijk: bijv. Genesis 2 en Efeze 5. Als Jezus over het huwelijk spreekt slaat Hij geen nieuwe weg in. Hij sluit zich gewoon aan bij wat Genesis 2 zegt. Jezus is een traditionele Jood, die geen verandering invoert. Wel keert Hij zich tegen zelfgenoegzaamheid van de farizee leiders die hun oordeel klaar hebben en mensen wegens hun levenswijze afschrijven. Dit is de achtergrond van de discussie die nog steeds doorgaat.

In gesprekken over homoseksualiteit komt vaak naar voren dat we tolerant moeten zijn. We moeten elkaar verdragen en elkaar niet veroordelen. Dat is zeker waar. Tolerantie is echter iets anders dan het aanvaarden van de homoseksuele medemens. Wie tolerant is, is ruim in zijn opvattingen, maar kan toch ver van zijn medemens af staan, terwijl iemand die kritisch is misschien wel dichterbij staat. Tolerantie kan ook een manier zijn om zich van de kwestie af te maken: wees wie je wilt zijn, maar val mij er verder niet mee lastig.

Een ander punt is het pastoraat. Stel dat we ook in ethische zaken – zoals homoseksualiteit – het gezag van de Bijbel voluit erkennen. Dan is daarmee het gesprek niet beëindigd. Want pastoraat gaat over mensen. Een pastor is letterlijk een herder die in liefde en met wijsheid met medechristenen, en met de mensen in het algemeen, omgaat. Hij of zij kent de nood van het hart, weet van de kwetsbaarheid van ons menselijke bestaan en van het verlangen naar intimiteit en geborgenheid. Een pastorale houding is een eerste vereiste. Pastoraat heeft ook met iets anders te maken, namelijk mensen de ruimte geven om hun verhaal te doen. Het is een slecht teken als mensen uit angst voor een veroordelende houding niet durven te zeggen wat hun problemen zijn. Een pastorale houding is iets van de persoon, een open ruimte creëren is iets waar de hele gemeente bij betrokken is. Deze beide zaken zie ik als een eerste taak.

De tweede taak is ervoor zorgen dat de gemeente van Christus een veilige plek is. Op dat punt is nog veel werk te doen. Toch is, vergeleken met bijvoorbeeld veertig jaar geleden, wel het een en ander veranderd. Over homoseksualiteit kan gesproken worden in plaats dat het onderwerp weggestopt wordt. In allerlei verbanden en op allerlei niveaus vindt bezinning plaats (gemeenteavonden, studiedagen, onderwijsmateriaal, websites). Ons moet de worsteling van veel jongeren ter harte gaan. Of men nu een orthodox christen is of niet: het accepteren van

een andere geaardheid blijft een moeilijke kwestie, die veel onzekerheid en verwarring met zich meebrengt. Meer gesprek betekent meer openheid en dat zal toch ook tot gevolg hebben dat er meer veiligheid is.

Het derde punt waarvoor ik aandacht vraag is dat er ook een andere kant is, die de bezinning in orthodoxe kring eerder onder druk zet dan bevordert. De discussie gaat langzamerhand in de richting van de *queertheorie*: je mag je in geen enkel hokje laten stoppen. Elke seksuele gerichtheid is relatief. Met andere woorden: er is geen voorgegeven seksuele identiteit. Wat we identiteit noemen, kan veranderen. Het ligt niet vast. Mensen zijn in beweging. Ze veranderen en ontwikkelen zich. Wie hetero is kan homo worden en andersom of men is beide. Dit is een ondermijnende theorie, omdat het onzeker maakt. Dat is vooral voor jongeren funest.

Een vierde punt. De huidige discussie over homoseksualiteit kent z'n eigen taboes. Een groot taboe is gezinsvorming. Toch is dit een voor de hand liggend gespreksonderwerp. Wie homo's en hetero's in alles gelijkstelt moet inderdaad ook kiezen voor de openstelling van het huwelijk voor homoseksuelen, met alle rechten die daaraan verbonden zijn. Die rechten zijn onder andere het stichten van een gezin door middel van kinderen die geadopteerd worden of door middel van eigen kinderen. Vooral dit laatste werkt – vanuit christelijk oogpunt – als een breekijzer. Wie als lesbisch of homoseksueel paar voor een eigen kind kiest, moet gebruikmaken van diensten van derden: een zaaddonor of een draagmoeder. In beide gevallen gaat het om een driehoeksverhouding. Niet alleen vanuit Bijbelse ethiek is dit verwerpelijk, maar ook vanuit het gezichtspunt van een seculiere ethiek: het belang van het kind moet altijd voorop staan. Daarover valt niet te onderhandelen. De voorstellen om de problemen die hier ontstaan te ondervangen door een pleidooi te voeren voor het meeroudergezin maken de verhoudingen niet beter maar extra ingewikkeld. In die situatie wordt van kinderen verwacht loyaal te zijn naar drie of vier ouders. Men hoeft niet over veel fantasie te beschikken om te beseffen dat hier problemen ontstaan. (Ditzelfde doet zich trouwens voor in heterogezinnen waar vader of moeder met een nieuwe partner verder gaat, met dit verschil dat de nieuwe partner niet zomaar ouder is).

Tot slot. Als de kerk (bijvoorbeeld de Protestantse Kerk) overgaat tot de gelijkschakeling van het huwelijk (man en vrouw) met een relatie van mensen van gelijk geslacht, breekt zij met de Bijbelse gegevens en ook met haar eigen traditie. Het is jammer dat dit onderwerp in kerkelijke kringen niet of nauwelijks bespreekbaar is. De discussie richt zich helemaal op het pastoraat. Toch is er meer dan pastoraat. We mogen de ogen niet sluiten voor de maatschappelijke en politieke consequenties.

ds. A. Prosman
(workshopleider)

'Het gaat niet over ons': workshop 'Bijbelse gegevens'

De stelling: 'De Bijbelteksten die handelen over seks tussen leden van hetzelfde geslacht zijn niet geschreven met het beeld van de ons bekende homo's voor ogen.'

Bijbelse gegevens

Er zijn in de Bijbel zeven teksten die rechtstreeks betrekking hebben op seks tussen leden van hetzelfde geslacht (nota bene: dat is niet hetzelfde als een homoseksuele relatie waarin zich het karakter van God weerspiegelt!)

- Twee Bijbelgedeelten (Genesis 19:4-8 en Rechteren 19:22-25) gaan over groepsverkrachting en zijn daarom niet relevant voor ons thema.
- In Leviticus 18:22 en 20:13 vinden we twee absolute en algemeen gestelde verboden op homoseksueel verkeer. Dat is een gruwel en wie zich daaraan schuldig maken, behoren de doodstraf te krijgen. Exegese wijst uit dat dit voorschrift betrekking heeft op alle vormen van homoseksueel verkeer zoals die in die tijd bekend waren en niet alleen cultische.
- In Romeinen 1:26-27 typeert Paulus seks tussen leden van hetzelfde geslacht als 'tegennatuurlijk'. Exegese wijst uit dat Paulus hier teruggrijpt op Genesis 1. Homoseksueel verkeer gaat volgens Paulus in tegen de oorspronkelijke orde die God voor de menselijke seksualiteit in het leven heeft geroepen. De HERE heeft de mens mannelijk en vrouwelijk gemaakt, zodat hij zich kan voortplanten.
- Tot slot 1 Kointiërs. 6:9-10 en 1 Timoteüs 1:9-10: twee zondenlijsten. Daarin wordt ook gesproken over 'schandknappen' (Grieks: *malakoi*) en/of 'mannen die met mannen slapen' (Grieks: *arsenokoitai*). Zij staat op een lijn met ontuchtplegers, afgodendienaars, overspelers, dieven, etc.. Zo dienen zij ook bejegend te worden.

Wat in de Bijbel over gelijkgeslachtelijke seks geschreven staat, is heel absoluut en onvoorwaardelijk. Zeker als je hierbij betreft waarom homoseksuele omgang wordt veroordeeld: het gaat in tegen Gods oorspronkelijke scheppingsbedoeling. Hoe kan er dan ooit op Bijbelse gronden ruimte gemaakt worden voor het beleven van homoseksuele gevoelens en het aangaan van een homoseksuele relatie? Volgens veel christenen is daar een soort Houdini-truc voor nodig, te weten de hermeneutiek. Nu is het waar dat de hermeneutische lijnen die ik hierboven schetste een belangrijke rol spelen in mijn opvatting. Maar wel degelijk zijn er ook goede argumenten voor te geven dat de Bijbelteksten waarin seks tussen leden van hetzelfde geslacht veroordeeld wordt, niet geschreven zijn met ons huidige beeld van homoseksualiteit en de ons bekende homo's voor ogen.

De cultuur van het Oude en Nieuwe Testament

In de cultuur van het Oude Testament was een homoseksuele relatie in liefde en trouw eenvoudig ondenkbaar. Heel de samenleving was op voortplanting gericht. Jongens en meisjes werden met dat doel jong al uitgehuwelijkt. Van homoseksuele contacten in die cultuur gold dat die per definitie incidenteel waren en niet ingekaderd konden zijn in een relatie van liefde en trouw.

De cultuur van het Nieuwe Testament is op dit punt beduidend minder eenduidig. Mogelijk

waren er mannen die in een relatie van liefde en trouw samenleefden. Het is overigens deksels moeilijk om dergelijke stellen te identificeren. Dat komt omdat de Romeinse cultuur in hoge mate biseksueel en promiscue was. Romeinse burgers waren in principe vrij om buitenechtelijke seksuele contacten te hebben met leden van hetzij de eigen, hetzij de andere sekse. Het stond een Romeinse burger vrij zijn slaven, zowel jongens als meisjes, voor seksuele diensten te gebruiken. Niet de sekse of leeftijd bepaalde of seksueel verkeer al dan niet aanvaardbaar was, maar de vraag of een passieve dan wel actieve rol in het seksuele verkeer werd vervuld. Een Romeins burger die een passieve rol aannam, i.c. bereid was zich anaal te laten penetreren, bracht zichzelf daarmee in diskrediet. Dat is het beeld dat ook Paulus voor ogen had. En dat beeld vind je ook terug in de teksten van het Nieuwe Testament.

‘Schandknappen’ en ‘mannen die met mannen slapen’

In 1 Korintiërs 6 heeft Paulus het over schandknappen (Grieks: *malakoi*) en mannen die met mannen slapen (Grieks: *arsenokoitai*). Algemeen wordt aangenomen dat de *malakoi* de (jonge) mannen zijn geweest, die een passieve rol in het seksuele verkeer aannemen. Onder de *arsenokoitai* worden mannen verstaan die een actieve rol in het homoseksuele verkeer aannemen. Paulus heeft dus het plaatje voor ogen van de seksuele rollen zoals die zich binnen de homoseksuele praxis van de oudheid voordeden: passief en actief. Dan valt op dat Paulus van de *malakoi* en *arsenokoitai* zegt, dat ze dat geweest zijn. Ze zijn dat niet meer. Want ze laten zich niet meer in met de homoseksuele praxis. Zoals iemand geen overspeler meer is als hij of zij niet meer vreemd gaat en iemand geen dronkaard meer is als hij of zij stopt met drinken, zo is iemand geen schandknaap of mannenligger meer als hij stopt met homoseks. In onze cultuur speken we daar werkelijk heel anders over. Een homo is voor ons allereerst iemand met een bepaalde aanleg of geaardheid. Ook een homo-christen die celibatair leeft, kan van zichzelf zeggen ‘ik ben homo’.

Niet pastoraal

Paulus heeft ook de innerlijke conflicten niet gekend die homo's in onze cultuur kunnen hebben. Dat blijkt wanneer je die delen van het Nieuwe Testament erbij betreft, waarin Paulus vanuit zijn pastorale ervaring spreekt, bijvoorbeeld over de vraag of een mens er goed aan doet al dan niet gehuwd te zijn (1 Korintiërs 7). Dat doet de apostel zo uitvoerig en fijngevoelig dat je aan alles merkt dat hij haarfijn aanvoelde waarmee zijn lezers worstelden. Uit werkelijk niets in de manier waarop Paulus in Romeinen 1 over de homoseksuele passies en in 1 Korintiërs 6 over de *malakoi* en de *arsenokoitai* schrijft, blijkt, dat hij op een vergelijkbare wijze gevoelig was voor de problematiek van de mens met een aangeboren, exclusieve en diep gewortelde homoseksuele gerichtheid. Paulus was een zeer fijngevoelig pastor, en daarom zou hij anders geschreven hebben als hij de ziel van een homoseksueel gekend had.

Overige aanwijzingen

- Het gebruik van het woord ‘*pathè*’, passie, drift in Romeinen 1:26: God levert de mens uit aan zijn (ontrenderende) passies. Hoewel sommige homoseksuelen zich, net als sommige heteroseksuelen, helemaal laten leiden door hun driften, zien wij het homoseksuele verlangen niet primair als een drift, maar als een aspect van dezelfde soort gevoelens en verlangens die heteroseksuelen hebben: gevoelens van verliefdheid en genegenheid, verlangen naar

een maatje en geborgenheid, enzovoorts. Paulus echter heeft het niet over liefde, maar uitsluitend over lust.

- Paulus ziet in Romeinen 1 de homoseksuele praxis als direct uitvloeisel van de afgodsdienst en Gods oordeel daarover. Wij echter hebben in de twintigste eeuw een andere ervaring opgedaan en die is dat mensen die de ene ware God oprecht dienen en aanbidden wel degelijk homoseksuele verlangens kunnen hebben, i.c. zichzelf homoseksueel weten.
- Paulus zet mannen en vrouwen die seks met het eigen geslacht hebben op één lijn met mensen die zich aan de meest gruwelijke zonden schuldig maken (Romeinen 1; 1 Korintiërs. 6 en 1 Timoteüs. 1) Dat past bij de Romeinse samenleving uit de eeuwen rond het begin van de christelijke jaartelling zoals wij die kennen uit de ons overgeleverde historische bronnen (denk alleen maar aan Pompei en de indruk die alle fresco's en opschriften daar wekken). Met het beeld van die samenleving voor ogen lijkt Romeinen 1:18-32 geschreven te zijn. Ook dit is een aanwijzing dat Paulus een ander beeld van homoseksuelen had dan wij.

Conclusie

Homo's die zich niet herkennen in het plaatje dat de Bijbel van 'homoseks' biedt, hebben een punt. Het is maar zeer de vraag of Paulus hen voor ogen had bij het schrijven van zijn brieven. Dat is een goede reden om hetgeen we in Leiticus. 18 en 20, Romeinen 1, 1 Korintiërs 6 en 1 Timoteüs 1 lezen niet lineair of mechanisch toe te passen op homoseksuele medechristenen, maar daarbij onze eigen ervaringen en kennis te betrekken.

ds. Jan Mudde

Reflectie

Terugkijkend op de themadag hebben wij een heel positief en hoopvol gevoel. Het was een mooie dag om met elkaar samen te zijn. Tijdens de door ons geleide workshop heeft Derk zijn persoonlijke verhaal verteld: hoe hij als homo opgegroeid is in een conservatieve gereformeerde gemeenschap.

Wat wij als aanbevelingen willen meegeven:

- Kijk niet naar 'een probleem' maar zie een mens, een prachtig schepsel van God
- Als iemand uit de kast komt en u zijn/haar verhaal verteld, bedenk dan wat een ongelooflijk moedige en moeilijke stap dit is geweest voor deze persoon. Er zijn dan maar drie dingen belangrijk: luisteren, luisteren en luisteren.
- Op het moment dat iemand uit de kast komt heeft die persoon waarschijnlijk al jaren nagedacht over alle voors- en tegens en alle Bijbelse gegevens. Die persoon zit er niet op te wachten om een lesje exegese te krijgen over de welbekende 'homoteksten'.
- Het is belangrijk om aan te geven dat u nog steeds van deze persoon houdt of waardering voor deze persoon heeft. Hoe moeilijk het ook is, als u zoiets zegt als: 'we houden van je, maar het doet ons wel veel verdriet' bedenk dan hoe diep pijnlijk dit zal zijn voor diegene die u net zijn/haar diepste geheim op tafel heeft gelegd.
- Erken voor uzelf als het moeilijk is om dit te aanvaarden of er mee om te gaan. Zoek zo nodig professionele hulp, of ga in contact met mensen die hetzelfde meemaken.
- Bedenk voor uzelf wat een grote God wij hebben. Ook LHBT+-personen zijn naar Zijn beeld geschapen. Kunnen wij dit altijd begrijpen? Waarschijnlijk niet. Maar het laat wel zien dat LHBT+-personen net als alle andere mensen kostbare geschenken van God zijn. Ook zij hebben liefde, respect en aandacht nodig. Het ergste wat u doen kunt is om te doen of LHBT+-personen er niet zijn door de moeilijke vragen maar uit de weg te gaan.
- Hetero zijn is niet zaligmakend. Jezus is dat wel. En dat geldt voor alle (gelovige) mensen, ongeacht ras, geslacht of seksuele geaardheid. Het is geen voorwaarde om hetero te zijn om een relatie met Jezus te hebben.
- De Bijbel is niet duidelijk over het al dan niet toegestaan zijn van homoseksuele relaties. Er zijn christenen die met de hand op de Bijbel een bepaald standpunt aanhangen, en andere christenen die met de hand op diezelfde Bijbel een ander standpunt aanhangen. Ga respectvol met elkaar in gesprek. Kijk naar wat u bindt, de liefde voor Jezus. Erken dat er dan ook onderlinge verschillen kunnen zijn. Een organisatie zoals Verscheurd.nl kan u helpen om hiermee om te gaan.
- Vreemd genoeg denken veel mensen bij het horen over homo's direct aan seks, alsof alles in het leven alleen om seks draait. Homo zijn draait niet alleen om seks. Het is zoveel meer dan dat.
- Ook al heeft u moeite met het feit dat mensen van hetzelfde geslacht een relatie hebben, u hoeft ze daarom niet te vermijden of een hekel aan ze te hebben. Doet u dat ook met mensen die gescheiden zijn en later hertrouwd zijn? U heeft een andere mening over iets, maar dat betekent niet dat de ander een minder goed gelovige zou zijn.

- Wees als kerk of christelijke organisatie voorzichtig met het maken van beleid. Het lijkt vaak fijn om zwart-wit duidelijkheid te hebben, maar de praktijk is vaak weerbarstiger. Het beste beleid is nog steeds: iedereen is welkom, want iedereen is welkom bij Jezus. Uiteraard kun je respectvol met elkaar in gesprek gaan. Maar het zou schrijnend zijn als mensen door een verschil van mening weg zouden trekken waardoor u een struikelblok zou kunnen zijn in het geloof van deze gelovigen.

Derk Harlaar en Rianne Vermeulen

“Welke verhalen vertellen wij elkaar?": Workshop 'Narratieven'

gebroken heid	zonde
strijd	ziekte
jezelf zijn	anders zijn

De workshop 'narratieven' draaide om de verhalen die verteld (kunnen) worden wanneer het gaat over LHBT+-personen in christelijke gemeenschappen. Voor eigenlijk alle mensen geldt dat ze aan hun leven betekenis verlenen door steeds opnieuw hun levensverhaal te vertellen, aan te passen en opnieuw te vertellen. Het verhaal van 'homoseksueel zijn' hoort daarbij, evenals het verhaal van 'christen zijn'. Sommige versies van deze twee verhalen passen goed bij elkaar, terwijl in andere versies een 'homoseksueel zelf' en een 'christelijk zelf' elkaar uitsluiten. Het gaat daarbij overigens niet alleen om verhalen

die mensen als individu over zichzelf vertellen, maar ook over verhalen die in een bepaalde culturele context al dan niet verteld worden. In deze workshop zijn we met de deelnemers in gesprek gegaan aan de hand van zes narratieven over wat het betekent om christen en LHBT te zijn. Deze zes narratieven zijn ontleend aan het boek *Adam en Evert: de spanning tussen kerk en homoseksualiteit* van Ruard Ganzevoort, Erik Olsman en Mark van der Laan (2011).

De zes narratieven die in *Adam en Evert* besproken worden zijn weergegeven in figuur 1. Wanneer over homoseksualiteit gesproken wordt in termen van 'gebrokenheid' ziet men het vaak gelinkt aan de gebrokenheid van de gehele schepping na de zondeval. Dit impliceert dat homoseksualiteit zal verdwijnen wanneer 'de nieuwe hemel en de nieuwe aarde' gekomen zijn. In het heden dienen de verliefde gevoelens die men kan ervaren voor hetzelfde geslacht gewantrouwd te worden. Verliefd worden kan daardoor zorgen voor het vervreemden van de eigen gevoelens.

Wanneer homoseksualiteit als 'zonde' besproken wordt, impliceert dit dat dat homoseksualiteit iets is dat vergeven kan worden. Vaak wordt hierbij gezegd dat wij allemaal zondaars zijn. Dit relateert de 'zonde' van homoseksualiteit. Aan de andere kant kan dit beeld tot spanning leiden omdat het benadrukt dat alle goede dingen van God komen en wij mensen alleen maar slechte dingen kunnen doen. Dit werkt een negatief zelfbeeld in de hand, vooral ten aanzien van de eigen seksualiteit.

Wanneer homoseksualiteit als 'strijd' wordt beschreven, staat de gehoorzaamheid aan God centraal. Want wanneer er strijd is, kun je overwinnen. Hierbij is het doel dat de homoseksuele gevoelens overwonnen worden. Het sluit daarmee aan bij het narratief van zonde, maar is 'optimistischer' in de zin dat de seksuele gevoelens overwonnen kunnen worden. De keerzijde is echter dat wanneer de overwinning uitblijft, dit het vertrouwen in God kan beschadigen en ook het zelfbeeld van de persoon die zijn/haar best doet.

Wanneer homoseksualiteit als 'ziekte' wordt besproken roept dit het beeld van genezing op. Hierbij gaat men ervan uit dat er iets is misgelopen in de opvoeding waardoor er een afwijking optreedt van wat als goed gezien wordt: heteroseksuele gevoelens. Door middel van therapie kunnen seksuele gevoelens weer de 'juiste' richting krijgen. Tegenover de vorige drie narratieven die een sterke theologische inslag hebben is dit narratief veel meer psychologisch van

aard. In therapie kunnen inderdaad negatieve herinneringen en ervaringen worden verwerkt, maar het idee dat deze tot homoseksuele gevoelens zouden leiden, is binnen de psychologie zeer omstreden. Daarnaast kan het voor mensen schadelijke gevolgen hebben wanneer op de therapie niet de gewenste 'genezing' volgt.

Wanneer men homoseksualiteit bespreekt als 'anders zijn' worden homoseksuele mensen gezien als slachtoffers. Zij hebben het zwaar en dienen verwelkomd te worden in de kerk. Wanneer dit narratief gehanteerd wordt is er vaak een oordeel over de mensen die de voorgaande vier hanteren. Homoseksualiteit wordt besproken als een variatie in de natuur die de veelkleurigheid van Gods schepping laat zien. Dit narratief bestaat bij de gratie van een onderscheid tussen 'de homo's' die geholpen moeten worden en 'de hetero's' als helper. Dit narratief doet denken aan juf Ank van de serie 'De Luizenmoeder' die over een meisje met twee vaders zegt: 'Dat vinden wij niet raar, dat vinden we alleen maar heel erg bijzonder'.

Wanneer homoseksualiteit als 'jezelf zijn' besproken wordt, past dit in een narratief van authenticiteit. Het uitgangspunt is dat ieder mens naar eigen inzicht zijn of haar eigen leven moet kunnen inrichten en leiden. Men moet de eigen gevoelens serieus nemen en trots kunnen zijn op wie men is. Het gevolg hiervan kan zijn dat men heel veel 'ruimte' in beslag neemt om zichzelf te zijn zonder ruimte over te laten aan de ander. Dan gaat het een relationeel doel voorbij, iets waar authenticiteit in eerste instantie wel op gericht is: jezelf zijn kan alleen in relatie tot de ander. Daarnaast is er in dit narratief een sterke nadruk op de 'coming-out', waarbij vergeten kan worden dat uit de kast komen niet in elke cultuur vanzelfsprekend of wenselijk is.

Naast de zes narratieven bespreken Ganzevoort, Olsman en van der Laan vier verschillende handelingsperspectieven voor mensen die zich als christelijk en homoseksueel identificeren.

1. Men kiest ervoor omwille van het geloof niets te doen met de seksuele gevoelens
2. Men kiest ervoor omwille van de seksuele gevoelens het geloof te verlaten.
3. Er wordt een dubbelleven geleid waarbij men in de kerk christen is en bij niet-gelovige vrienden ruimte geeft aan de homoseksuele gevoelens.
4. Men integreert de homoseksuele en religieuze gevoelens waarbij ze samen, tegelijk, mogen bestaan.

Een aantal opmerkingen:

- Men conformeert zich nooit helemaal aan een van de zes narratieven, vaak vindt er een combinatie plaats van elementen van twee of meer narratieven.
- De narratieven die men hanteert of welke er dominant zijn veranderen door de tijd heen.
- Als kind/tiener/volwassene kun je alleen werken met de narratieven die jou worden aangeboden. Daarmee wordt bedoeld dat als je in de kerk, op school, bij vrienden, thuis, een narratief alleen maar hoort terugkomen, je alleen maar dat narratief kunt hanteren om jouw eigen gevoelens te interpreteren.

Aanbevelingen

Ganzevoort, Olsman en van der Laan geven aan dat het wenselijk is om tot een integratie te komen van de seksuele gevoelens en het geloof. Tijdens de workshop kwamen de deelnemers nog tot enkele andere conclusies en aanbevelingen. De deelnemers waren het er over eens dat het eigenlijk nooit goed is wanneer één narratief dominant is en andere niet of nauwelijks aan

bod kunnen komen, of alleen op een negatieve of afkeurende manier. Het is belangrijk dat er over homoseksualiteit gesproken wordt vanuit verschillende perspectieven, waarbij de persoon om wie het gaat de vrijheid ervaart om zelf keuzes te maken in hoe hij/zij met de eigen seksualiteit om kan gaan. Deze ruimte kan ontstaan wanneer verschillende partijen (bijvoorbeeld mensen die 'voor' of 'tegen' homoseksuele relaties zijn) niet te snel een oordeel vellen over narratieven die niet passen bij de eigen overtuiging. Zoals hierboven duidelijk is geworden, kleven aan de meeste narratieven zowel voor- als nadelen en verdienen ze elk een kritische blik.

dr. Mariecke van den Berg en Jochem de Klerk

Bron: Ruard Ganzevoort, Erik Olsman en Mark van der Laan (2011). *Adam en Evert. De spanning tussen kerk en homoseksualiteit*. Utrecht: Ten Have.

Personalia

Martin de Jong

Martin de Jong was voorheen werkzaam bij MissieNederland als relatiemanager missionaire gemeenschapsvorming en is nu werkzaam als stadsdeelpastor in Amsterdam bij de gemeente Heilig Vuur West (Protestantse Kerk).

Willem Smouter

Ds. Willem Smouter is journalist, bestuurder, en predikant van de Nederlands Gereformeerde Kerk in Apeldoorn. Van 2010-2016 was hij voorzitter van de Evangelische Alliantie, tegenwoordig bekend onder de naam MissieNederland.

Jan Mudde

Jan Mudde is werkzaam als predikant in de gemeente van de Nederlands Gereformeerde Kerken te Haarlem. Zowel in het rapport van de Nederlandse Gereformeerde Kerken over homoseksualiteit en ambt als in zijn boek *Van sijbbolet naar Shalom* vraagt hij ruimte voor LHBT+-personen in de kerk, op basis van het karakter van God. God komt kwetsbare mensen altijd tegemoet, een bruikbaar beeld voor de omgang met LHBT+-personen in de kerk.

Robert Jan Nijland

Robert Jan Nijland is theoloog i.o. en werkzaam als kerkelijk jongerenwerker in een protestantse kerk en lid van een evangelische kerk. Daarnaast is hij gastdocent op middelbare scholen en HBO-opleidingen over seksuele diversiteit, en medeoprichter van het Faith café in Lelystad. Hij woont samen met zijn man en pleegdochter in Lelystad.

John Lapré

Mr. John Lapré is marineofficier, schrijver en recensent. Hij is vooral bekend door zijn boek *De veilige kerk* waarin hij zeer persoonlijk schrijft over homoseksualiteit binnen een christelijke geloofsgemeenschap, en deze gemeenschap ook oproept om een veilige gemeente te zijn voor LHBT+-personen. Daarnaast schrijft hij veel blogs over het thema LHBT+ en kerk-zijn.

Ad Prosman

Dr. A.A.A. Prosman is hervormd emeritus-predikant. In 2007 promoveerde hij op de studie *Geloven na Nietzsche*, waarmee hij een bijdrage leverde aan de bezinning op de plaats van de kerk in een nihilistische cultuur. In 2013 schreef hij het boek *Homoseksualiteit tussen Bijbel en actualiteit: een poging tot verheldering*, een boek dat veel gelezen en gebruikt wordt binnen kerken en geloofsgemeenschappen op gereformeerde grondslag.

Derk Harlaar

Derk Harlaar woont in Arnhem en is docent geweest op een reformatorische school. Derk zet zich nu in voor de stichting Verscheurd door het geven van seminars en het vertellen van zijn verhaal. Hij wil anderen de Liefde van God laten zien en hoopt dat zijn verhaal mensen laat zien

dat christen-zijn en homo-zijn niet met elkaar in tegenspraak hoeven te zijn.

Rianne Vermeulen

Rianne Vermeulen woont in Utrecht, is opgegroeid in een reformatorische omgeving en is jarenlang aangesloten geweest bij een Gereformeerde Bondsgemeente van de Protestantse Kerk. Na lange tijd niet in de kerk geweest te zijn is zij nu weer aangesloten bij een gemeente van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Utrecht. In de afgelopen periode heeft zij veel mogen ontdekken over de liefde van Jezus en wil zij zich vanuit die liefde inzetten voor openheid, acceptatie en ondersteuning van homoseksuelen in de kerk.

Mariecke van den Berg

Dr. Mariecke van den Berg is sinds augustus 2017 werkzaam als postdoctoraal onderzoeker binnen het NWO-project 'Beyond "Religion versus Emancipation". Gender and Sexuality in Women's Conversion to Judaism, Christianity and Islam in Contemporary Western Europe'. Van 2014-2016 werkte ze als postdoctoraal onderzoeker aan de Faculteit Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam binnen het NWO-project Contested Privates: 'The Oppositional Pairing of Religion and Homosexuality in Contemporary Public Discourse'.

Jochem de Klerk

Jochem de Klerk heeft theologie gestudeerd en is nu bezig met een master Publiek Management. Momenteel schrijft hij zijn afstudeerscriptie bij Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ. Daarnaast is hij secretaris van het Werkverband van Queertheologen en bestuurslid bij de stichting LKP - landelijke koepelorganisatie van de christelijke LHBT-beweging.

Organisaties

Verscheurd.nl

Verscheurd.nl wil christenen helpen het gesprek over homoseksualiteit samen aan te gaan. Respectvol, liefdevol, en zonder vooroordelen en clichés.

W www.verscheurd.nl

Missie Nederland

MissieNederland is een breed missionair netwerk van honderden christelijke organisaties en plaatselijke gemeenten, negen kerkgenootschappen en vele betrokken individuen. Met gebundelde krachten spannen we ons ten volle in om de kerk te helpen haar missionaire roeping in en vanuit Nederland vorm te geven.

W www.missienederland.nl

LKP

De Landelijke Koepelorganisatie groepeer kerk en homoseksualiteit vertegenwoordigt ongeveer twintig plaatselijke, regionale en landelijke groepen rondom geloof, kerk en homoseksualiteit.

W www.lkp-web.nl P Postbus 3836, 1001 AP Amsterdam

CHJC

Het CHJC is een landelijke organisatie voor homoseksuelen, lesbiennes en biseksuelen met een christelijke levensovertuiging. In 1983 werd het CHJC door een aantal homojongens opgericht, omdat aan de religieuze of kerkelijke achtergrond van de deelnemers bij andere homoclubs te weinig aandacht werd geschonken. Per 01 januari 2018 is het CHJC gefuseerd met ContrariO.

W www.chjc.nl P Postbus 14722, 1001 LE Amsterdam

ContrariO

ContrariO is een landelijke vereniging voor homo's en lesbiennes in de gereformeerde kerken, met als doelstelling: bijdragen aan een klimaat van wederzijdse erkenning binnen onder andere de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlandse Gereformeerde Kerken, waardoor homo's, lesbiennes en biseksuelen zich daar welkom voelen. Per 01 januari 2018 is ContrariO gefuseerd met CHJC.

W www.contrario.nl P Postbus 816, 8000 AV Zwolle

CHJC en ContrariO zijn in 2018 gefuseerd tot één organisatie: **ChristenQueer**

HolyFemales.nl

HolyFemales.nl is een laagdrempelig, online ontmoetingsplatform voor lesbische of biseksuele vrouwen vanuit allerlei christelijke stromingen en achtergronden. Erkenning en herkenning zijn de speerpunten. Elke vrouw is welkom, ongeacht met welke christelijke stroming of achtergrond zij zich verbonden voelt. Ook vrouwen die niet meer actief christen zijn, zijn welkom.

W www.holyfemales.nl

Netwerk Mirre Voor lesbische en biseksuele vrouwen, geloof en spiritualiteit

Mirre is een netwerk dat ruimte biedt aan lesbische en biseksuele vrouwen die, ieder op eigen wijze, met geloven bezig zijn. Vrouwen die aangesloten zijn geven zelf mede vorm en inhoud aan wat er binnen het Netwerk gebeurt.

W www.netwerkmirre.nl

Contact

Projectbureau LCC Plus Projecten

P: Postbus 3836, 1001 AP Amsterdam

A: Nieuwe Herengracht 49, 1011 RN, Amsterdam

W: www.lccprojecten.nl

E: info@lccprojecten.nl

Colofon

Redactie

Wielie Elhorst en Hans-Dieter de Smit

Ontwerp

Studio Edens, www.studio-edens.nl